Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2025–2026

32 793 Preventief gezondheidsbeleid

Nr. 889

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 26 mei 2026

Iedereen moet kunnen rekenen op zorg die hij of zij nodig heeft, nu en in de toekomst. Dit bereiken we door passende zorg altijd en overal de norm te maken. Passende zorg betekent onder andere dat zorg samen met de patiënt tot stand komt en is gericht op gezondheid in plaats van ziekte. De groeiende aandacht in en vanuit de zorg voor leefstijl, is hierin een belangrijke pijler die bijdraagt aan de brede beweging. Gezondheid begint natuurlijk niet in de zorg, maar de zorg is bij uitstek wel de plek waar gezondheid centraal moet staan.

Inzet op leefstijl in en vanuit de zorg

De inzet op leefstijl en gezondheid leidt tot meerwaarde voor patiënten in de vorm van meer kwaliteit van leven en betere uitkomsten van behandelingen. In het Integraal zorg akkoord (IZA) maakte het Ministerie van VWS daarom samen met partijen afspraken over de inzet op gezond leven en preventie in en vanuit de zorg. De ambitie van Zvw-partijen is om leefstijl integraal onderdeel te maken van de reguliere zorg voor mensen met een gezondheidsklacht, aandoening of ziekte, naast medicijnen, technologie en andere behandelingen. Om uitvoering te geven aan deze afspraken, en

kst-32793-889
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2026

als aanjager van verandering, is in 2023 een tijdelijke samenwerking van partijen opgericht; de Coalitie Leefstijl in de Zorg[1].

Tegelijkertijd met het opzetten van de Coalitie Leefstijl in de Zorg is een subsidieprogramma Leefstijl in de Zorg ontwikkeld onder leiding van ZonMw. Het ZonMw programma draagt via kennisontwikkeling bij aan de gemaakte afspraken in het IZA.

De initiële opdracht van de coalitie loopt tot medio 2026. Dit is dan ook een geschikt moment voor het kabinet om de Kamer middels deze brief te informeren over de voortgang en belangrijkste resultaten van de Coalitie Leefstijl in de Zorg in de afgelopen jaren. Daarnaast wordt vooruit geblikt op de plannen van het kabinet over de wijze waarop de coalitie vanaf medio 2026 wordt voortgezet.

Wat is de Coalitie Leefstijl in de Zorg?

De Coalitie Leefstijl in de Zorg bestaat uit ruim 25 partijen die actief zijn in en om de zorg, in beleid, op het terrein van wetenschap en innovatie of op een andere manier betrokken zijn bij leefstijl in de zorg. De Coalitie wordt gecoördineerd door TNO, in nauwe samenwerking met onder andere de Patiëntenfederatie Nederland, Universitaire Medische Centra in Nederland (UMCNL) en Vereniging Arts en Leefstijl.

De deelnemende partijen delen het uitgangspunt dat ook vanuit de zorg ingezet wordt op leefstijl, en zien het belang in van het gezamenlijk verder brengen en implementeren van leefstijl in en vanuit de zorg. Partijen werken daarom in de Coalitie intensief samen om leefstijl, zoals beweging, roken, alcohol, voeding en ontspanning, een vaste plek te geven in de zorg. Dit doen zij onder andere door het delen van kennis, het ontwikkelen van tools, en het vergroten van bewustwording bij zowel zorgprofessionals als patiënten en hun koepelorganisaties.

Patiënten willen aan de slag met hun leefstijl

«Dokter, wat kan ik zelf doen om mijn gezondheid te verbeteren?» is een vraag waar veel patiënten een antwoord op willen. Uit onderzoek van de Patiëntenfederatie Nederland blijkt dat bijna 80% van de patiënten positief is over de invloed die een gezonde leefstijl heeft op hun aandoening. Patiënten willen met leefstijl aan de slag, maar verwachten wel dat hun zorgverlener de invloed van leefstijl op hun gezondheid bespreekbaar maakt[2]. Wanneer dit niet wordt gedaan, is de aanname van de patiënt dat leefstijl niet belangrijk is.

Het is ook van groot belang dat patiënten toegang hebben tot betrouwbare informatie over leefstijl en hun gezondheid. Bijna 90% van de patiënten zoekt zelf naar informatie over hoe leefstijl kan helpen bij hun ziekte, aandoening of klacht. Echter bijna de helft van de mensen komt vaak terecht op andere websites dan de bekende betrouwbare bronnen,

---

[1] Deelnemers: Alliantie Voeding in de Zorg, De Beweegalliantie, De Nederlandse ggz, Diabetesvereniging Nederland, Institute for Positive Health, Je Leefstijl Als Medicijn, Koninklijk Nederlands Genootschap voor Fysiotherapie (KNGF), Koninklijke Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst (KNMG), MIND, Nederlands Huisartsengenootschap (NHG), Nederlandse Vereniging van Diëtisten (NVD), Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen (NVZ), Partnerschap Overgewicht Nederland (PON), Patiëntenfederatie Nederland, Pharos, Samenwerkende Gezondheidsfondsen (SGF), Stichting Student en Leefstijl, TNO, UMCNL, Vereniging Arts en Leefstijl, Verpleegkundigen en Verzorgden Nederland (V&VN), Zelfstandige Klinieken Nederland (ZKN) en Zorgverzekeraars Nederland (ZN). Bijzonder deelnemers: ZonMw, Zorginstituut Nederland (ZINL), Nederlandse Zorg autoriteit (NZa).

[2] Patiëntenfederatie Nederland | Onderzoek naar leefstijl in de zorg

zoals Thuisarts.nl, Apotheek.nl, kenniscentra, zorginstellingen en patiëntenplatforms[3]. De Coalitie werkte daarom aan de uitbreiding van betrouwbare informatie over leefstijl op onder andere Thuisarts.nl en Apotheek.nl en websites van patiëntenorganisaties. Dit laatste deed de Coalitie via vouchers die patiëntenorganisaties konden aanvragen. In totaal zijn 39 vouchers ingezet door patiëntenorganisaties. Zij hebben hiermee betrouwbare informatie ontwikkeld met en ingezet bij hun achterban. Onder meer E-Learnings, video's, trainingen en webteksten.

Naast het aanbieden van betrouwbare informatie is het cruciaal om aan te sluiten bij de momenten waarop mensen openstaan voor leefstijlverandering, een zogenaamd «teachable moment».

Voorbeeld: Handreiking teachable moments wachtlijst voor ggz

Zorgverleners kunnen op het moment dat een patiënt op de wachtlijst staat het gesprek al aangaan over het verband tussen leefstijl, de klachten en hoe leefstijl kan bijdragen aan herstel. Voor patiënten met psychische klachten kan het extra uitdagend zijn om zelfstandig aan de slag te gaan. Daarom is begeleiding en ondersteuning van belang. De handreiking teachable moment wachtlijst voor ggz is een praktisch instrument voor zorgverleners om hiermee aan de slag te gaan.

De Coalitie heeft praktische handreikingen gemaakt voor drie «teachable momenten»: het moeten ondergaan van een operatie, een medicatieverandering en plaatsing op ggz-wachtlijst. Deze handreikingen bieden concrete tips en voorbeelden voor patiëntenorganisaties, zorgprofessionals en -instellingen en kennisinstellingen. Om de handreikingen te implementeren zijn o.a. workshops ontwikkeld en webinars georganiseerd.

Zorgprofessionals gaan blijvend aan de slag met leefstijl

Tijdgebrek, gebrek aan kennis en vaardigheden, onvoldoende ondersteuning vanuit beleid, richtlijnen en protocollen; dit zijn de belangrijkste belemmeringen voor zorgprofessionals om leefstijl bespreekbaar te maken[4], blijkt uit recent onderzoek van de KAMG. De Coalitie zet zich hard in om deze belemmeringen weg te nemen. Dit doet de Coalitie onder andere door het ontwikkelen en beschikbaar stellen van een database met 182 praktijkvoorbeelden[5], handreikingen voor domeinoverstijgende samenwerking vanuit de zorg en voor implementatie van leefstijl(zorg)loketten. Ook heeft de Coalitie bijgedragen aan de Praktijkhandleiding Leefstijl van het NHG die huisartsen en anderen professionals in de huisartsenpraktijk handvatten biedt om leefstijl een plek te geven in het spreekuur en de praktijk. Deze praktijkhandleiding is in 2025 ongeveer 50.000 keer bekeken. Verder heeft de Coalitie voor zorgorganisaties vouchers en coaching beschikbaar gesteld om met implementatie van leefstijl in de zorg aan de slag te gaan, met specifieke focus op domeinoverstijgend samenwerken. In totaal zijn er 115 implementatievouchers toegekend aan zorgorganisaties in de eerste- en tweedelijnszorg en de GGZ. In lijn met de ambitie van dit kabinet om de voorlopers en volgers in de beweging naar passende zorg te bevestigen in hun doen en laten,

[3] coalitie-2023-doelgroepen.pdf
[4] Koepel Artsen Maatschappij + Gezondheid (KAMG), KAMG_essay-Leefstijl-bespreken-in-de-dagelijkse-praktijk-v3digitaal.pdf
[5] Database Praktijkvoorbeelden

stimuleert de Coalitie organisaties om geslaagde praktijkvoorbeelden van elkaar over te nemen, om zo niet overal opnieuw het wiel uit te vinden.

Voorbeeld: Samenwerken aan gezondheid in de wijk

Met behulp van de *implementatievoucher* van de Coalitie is in de Eindhovense wijk de Strijp een groepsconsult ingericht. Dit is een bijeenkomst waarin wijkbewoners met een verhoogd gezondheidsrisico samenkomen met professionals uit zorg, welzijn en sport. Deelnemers krijgen een persoonlijk gesprek en worden direct doorverwezen naar passende ondersteuning in de wijk, zoals een buurtsportcoach.

Groepsconsulten dragen bij aan het vergroten van de zelfregie van wijkbewoners, hun kennis over gezondheid en sociale steun. Professionals uit het medisch en sociaal domein werken samen, wat leidt tot effectievere ondersteuning op maat en meer werkplezier. Bovendien is de gebruikte methodiek geschikt voor mensen met beperkte gezondheidsvaardigheden.

Het groepsconsult wordt nu structureel ingebed in de regio. De ervaringen en materialen worden gedeeld met andere Stroomz-praktijken, zodat de aanpak kan worden opgeschaald.

Ook zet de Coalitie zich nadrukkelijk in voor zowel het integreren van leefstijladviezen in richtlijnen, als het versterken van onderwijs en opleidingen voor zorgprofessionals. Zo heeft de Coalitie een scholingsplatform[6] ontwikkeld dat overzicht biedt van alle bij- en nascholingen gericht op gezondheid en leefstijl voor zorgprofessionals. Tevens heeft de Coalitie onderzocht hoe vaak en op welke wijze leefstijl voorkomt in de richtlijnen van diverse beroepsgroepen. Hieruit blijkt dat leefstijl weliswaar in een groot deel van de richtlijnen voorkomt, maar dat de aanbevelingen over leefstijl in richtlijnen vaak te algemeen en weinig praktisch zijn. Ze bieden onvoldoende handelingsperspectief voor zorgprofessionals. Op basis van dit onderzoek ontwikkelde de Coalitie eind 2025, met input van richtlijnpartijen en patiëntenorganisaties, een adviesdocument met hierin praktische aanbevelingen over het opnemen van leefstijl in het richtlijnontwikkelproces. Dit adviesdocument is bedoeld om richtlijnontwikkelaars te inspireren en tevens oplossingen aan te dragen voor vraagstukken die spelen rondom leefstijl in richtlijnen.

De juiste randvoorwaarden zijn essentieel

Kennisontwikkeling en inzicht in de bekostigingsmogelijkheden van leefstijlinterventies zijn relevant om leefstijl op een succesvolle wijze integraal onderdeel te maken van zorg. De Coalitie speelt een belangrijke rol bij het creëren en faciliteren van deze randvoorwaarden.

Kennisontwikkeling

De Coalitie werkte samen met het Platform Lifestyle4Health aan de herziening van de Kennisbundel «Wetenschappelijk bewijs Leefstijlgeneeskunde»[7]. Deze kennisbundel geeft een actueel beeld van de wetenschappelijke bewijsvoering van de inzet op leefstijl in en vanuit de zorg. De herziening was nodig, gezien leefstijl een dynamisch thema is waarin de afgelopen jaren belangrijke ontwikkelingen hebben plaatsgevonden. Ook maakte de Coalitie samen met experts een handreiking over het doen

[6] Home | Scholingsplatform Leefstijl in de Zorg
[7] Kennisbundel Wetenschappelijk bewijs leefstijlgeneeskunde

van onderzoek[8]. Wetenschappers, zorgprofessionals en beleidsmakers worstelen namelijk vaak met de vraag wat de beste methode en/of uitkomstmaten zijn om de effectiviteit van leefstijlinterventies te onderzoeken. Deze handreiking is bedoeld om hen te helpen een goede afweging te maken in de verschillende methoden en mogelijkheden en is ook relevant voor subsidieverstrekkers of beoordelaars van onderzoeksvoorstellen.

Uitgelicht: De strategische kennisagenda als richtinggevend kompas

De strategische kennisagenda voor leefstijl in en vanuit de zorg geeft inzicht in welke kennis ontbreekt en welke essentieel is voor het vergroten en verbreden van het potentieel van leefstijl in de zorg. Samen met 80 experts van 28 kennisinstellingen ontwikkelde de Coalitie deze kennisagenda. De kennisagenda is onder meer richtinggevend voor het ZonMw programma Leefstijl in de Zorg. In dit ZonMw programma wordt onderzoek gefinancierd naar de achterliggende mechanismes en de (kosten)effectiviteit van leefstijlinterventies.

Bekostiging leefstijlinterventies

Uit onderzoek blijkt dat ontwikkelaars en eigenaren van leefstijlinterventies diverse knelpunten ervaren als het gaat om financiering en bekostiging. De Coalitie ontwikkelde daarom een gids-website over bekostiging van leefstijlinterventies in en vanuit de zorg, dit om inzicht te bieden in de mogelijkheden van financiering van leefstijlinterventies binnen en buiten de zorgverzekeringswet (Zvw).

Voorzetting Coalitie

De Coalitie heeft in de afgelopen drie jaar aantoonbaar bijgedragen aan de beweging van zorg naar gezondheid, door het creëren en/of verbeteren van randvoorwaarden, om leefstijl structureel onderdeel te maken van passende zorg. Dit draagt bij het aan de ambities in zowel het IZA als het AZWA. Het kabinet is verheugd met deze beweging, maar ziet ook dat leefstijl nog niet volledig onderdeel is van de curatieve zorg. Blijvende inzet op leefstijl in en vanuit de zorg, en borging hiervan, is hard nodig. De Coalitie liep oorspronkelijk tot en met medio 2026, echter ziet het kabinet in dat nu stoppen verlies van eerdere investeringen zou zijn. Het kabinet heeft dan ook besloten om de Coalitie, met financiële steun vanuit het Ministerie van VWS, tot en met eind 2028 voort te zetten.

De focus van de Coalitie is echter verschoven van het aanjagen en creëren, naar implementatie en borging. Deelnemende partijen worden door de Coalitie de komende jaren verder ondersteund om de kennis, producten, resultaten en werkwijze van de Coalitie te implementeren, op te schalen en te borgen in hun eigen organisaties en achterban.

Na 2028 stopt de Coalitie en is aan het aan de deelnemende partijen zelf om de handschoen verder op te pakken. Dit is een belangrijke voorwaarde voor voorzetting van de financiële steun vanuit het Ministerie van VWS voor de Coalitie Leefstijl in de Zorg. Partijen hebben hier hun bestuurlijk commitment op gegeven.

[8] Handreiking onderzoeksmethoden leefstijlinterventies in de zorg – Mogelijkheden voor het evalueren van effectiviteit

Het kabinet vindt het belangrijk dat leefstijl integraal onderdeel wordt van de zorg. Daarom vindt het kabinet het goed en van wezenlijk belang dat patiënten, zorgprofessionals, zorgorganisaties/zorgaanbieders, en zorgverzekeraars hier samen de schouders onder te zetten. Iedereen heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid. Alleen met ieders blijvende inzet wordt leefstijl structureel onderdeel van passende zorg.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
S.T.M. Hermans